

Sygn. akt III CSK 153/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. E. sp. z o.o. w K.

przeciwko T. M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 stycznia 2015 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 grudnia 2013 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanego T. M. na rzecz powoda S. E. sp. z o.o. w K. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód zajmujący się produkcją konstrukcji ze stali w „pozwie w postępowaniu upominawczym” złożonym w dniu 9 listopada 2011 r. żądał - po częściowym cofnięciu powództwa - orzeczenia nakazem zapłaty, że pozwany prowadzący działalność w zakresie robót związanych z budową dróg i autostrad, ma uiścić kwotę 975 875,08 zł z ustawowymi odsetkami tytułem wykonania i dostawy na jego rzecz słupów stalowych na podstawie umowy dostawy z dnia 16 czerwca 2011 r., a na wypadek wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty - przekazania sprawy do postępowania zwykłego i zasądzenia od pozwanego dochodzonej kwoty. Powód załączył do pozwu kopię umowę z 16 czerwca 2011 r., kopie wystawionych przez siebie faktur bez podpisu strony pozwanej i skierowane do niego pismo pozwanego z dnia 3 sierpnia 2011 r., w którym pozwany zwracał się o odroczenie płatności.

Sąd Okręgowy w K. nakazem zapłaty z dnia 28 listopada 2011 r., wydanym w postępowaniu nakazowym, nakazał pozwanemu zapłatę należności w wysokości dochodzonej przez powoda. W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany zarzucił brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wobec braku stosownego wniosku powoda (naruszenie art. 484¹ § 2 k.p.c.) i nieprzedstawienia dowodów mogących uzasadniać jego wydanie (naruszenie art. 485 k.p.c.). Pozwany zaprzeczył twierdzeniu powoda o wykonaniu umowy i dostarczeniu słupów stalowych oraz wniósł o uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa.

Powód w odpowiedzi na zarzuty powołał nowe dowody, w tym kopię notatki ze spotkania w dniu 10 listopada 2011 r. między pozwanym i przedstawicielem powoda, mającej zawierać uznanie długu przez pozwanego, oraz kopie dwudziestu dwóch dowodów wydania towarów na zewnątrz (wz), mających potwierdzać dostarczenie przedmiotu umowy. Pozwany podniósł, że dowody powołane przez powoda w jego odpowiedzi na zarzuty i w dalszym toku postępowania jako spóźnione powinny być pominięte w myśl art. 495 § 3 k.p.c. względnie art. 479¹² § 1 k.p.c. Na rozprawie w dniu 13 sierpnia 2012 r. pozwany wniósł w związku

z tym zastrzeżenie do protokołu zgodnie z art. 162 k.p.c., które nie zostało przez sąd uwzględnione.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy utrzymał w mocy nakaz zapłaty. W uzasadnieniu stwierdził, że – chociaż postępowanie dowodowe obejmujące dowody wz, przesłuchanie świadków i stron nie doprowadziło do wyjaśnienia okoliczności dotyczących odebrania słupów stalowych - to jednak należało przyjąć, że pozwany, który uznał dług w całości, wiedział o spełnieniu świadczenia przez powoda, czego jednak wbrew zasadzie prawdy wynikającej z art. 3 k.p.c. nie chciał potwierdzić w procesie.

W apelacji pozwany zarzucił naruszenie art. 479¹² § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodów wz, notatki ze spotkania w dniu 10 listopada 2011 r. i z przesłuchania świadków mimo, że jako sprekludowane powinny one być pominięte, art. 484¹ § 2 k.p.c. przez wydanie nakazu zapłaty mimo braku wniosku powoda oraz prawa materialnego przez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty mimo braku podstawy prawnej do zapłaty, gdyż rzekome uznanie długu przez pozwanego nie jest oświadczeniem abstrakcyjnym, a stanowiące własność powoda słupy zostały wydane innym niż pozwany podmiotom.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego. Uznał, że zarzut naruszenia art. 484¹ § 2 k.p.c. był trafny, ale naruszenie to nie miało wpływu na treść rozstrzygnięcia. Jako dostateczną podstawę do stwierdzenia długu pozwanego potraktował oświadczenie o uznaniu długu z dnia 10 listopada 2011 r. Odrzucił zarzut naruszenia regulacji przewidujących prekluzję procesową, podnosząc, że obiektywna potrzeba powołania dowodów wskazanych przez powoda w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty powstała po ich wniesieniu, skoro pozwany wcześniej uznawał zobowiązanie, a zaprzeczył mu dopiero w zarzutach. Poza tym postawa procesowa powoda stanowiła rozwinięcie jego stanowiska zaprezentowanego w pozwie i była efektem czynności procesowej pozwanego. Sąd odrzucił twierdzenie pozwanego, że zasądzenie zapłaty nastąpiło bez podstawy prawnej, w szczególności zanegował argument pozwanego, iż skoro według umowy z dnia 16 czerwca 2011 r. słupy stalowe pozostawały własnością powoda do chwili zapłaty, to powodowi

nie służyło roszczenie o zapłatę. Przyjęcie takiej interpretacji oznaczałoby, że powodowi nigdy nie służyłoby roszczenie o zapłatę, skoro pozostał właścicielem słupów. Powód spełnił swoje świadczenie polegające na dostarczeniu słupów, wobec czego pozwany - zgodnie z art. 354 § 1 k.c. - powinien spełnić swoje zobowiązanie i za nie zapłacić.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 grudnia 2013 r. oparto na zarzutach naruszenia prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 3 i art. 201 § 1 w zw. z art. 484¹ § 2 k.p.c. przez wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym mimo braku wniosku powoda, co skutkowało pozbawieniem pozwanego możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) i w efekcie naruszenie również art. 378 § 1 oraz art. 386 § 2 k.p.c. przez niestwierdzenie tej nieważności, nieuchylenie wyroku sądu pierwszej i nieprzekazanie mu sprawy celem jej ponownego rozpoznania; art. 479¹² § 1 i art. 495 § 3 w zw. z art. 485 § 1 pkt 2) i z art. 390 k.p.c. przez zaniechanie uwzględnienia z urzędu prekluzji dowodowej, co spowodowało orzeczenie na niekorzyść pozwanego; art. 230 w zw. z art. 390 k.p.c. przez brak uwzględnienia zarzutów od nakazu zapłaty przez sąd pierwszej instancji, wbrew przewidzianemu prawem „obowiązкови uznania, iż twierdzenia pozwanego wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty nie zostały zaprzeczone przez powoda, w związku z czym należało uznać, że powód nie zaprzecza braku podstaw do dochodzenia zapłaty” i art. 232 zd. 1 w zw. z art. 390 k.p.c. przez wydanie orzeczenia pomimo braku dowodów dostawy, do których powołania zobligowany był powód wnosząc pozew. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono też, że sąd drugiej nie rozpoznał zarzutu apelacyjnego co do braku dowodów na fakt wykonania umowy z dnia 16 czerwca 2011 r. i co do znaczenia przypisywanego uznaniu zobowiązania z dnia 10 listopada 2011 r., przez co także miało dojść do naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Ponadto pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego w postaci „braku podstawy prawnej do zapłaty”. Na tych podstawach wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, ewentualnie o jego zmianę przez oddalenie powództwa w całości.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej odrzucenie z powodu niedochowania terminu do jej wniesienia, a z ostrożności procesowej o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o odrzucenie skargi kasacyjnej jest bezzasadny. Z akt sprawy wynika, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem doręczono stronie pozwanej w dniu 30 stycznia 2014 r. Wprawdzie termin dwumiesięczny upływał w dniu 30 marca 2014 r., jednak była to niedziela. Wobec tego skarga kasacyjna, złożona dnia 31 marca 2014 r., została wniesiona w terminie (art. 115 k.c. w zw. z art. 165 § 1 k.p.c. oraz art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

Naruszenie art. 378 § 1 i art. 386 § 2 w zw. z art. 499 pkt 3, art. 201 § 1 i z art. 484¹ § 2 k.p.c. zdaniem pozwanego polegało na tym, że sąd drugiej instancji nie uwzględnił nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji z powodu pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw wynikającej z wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym bez wniosku powoda. Jednak w sytuacji, w której sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym bez wniosku powoda, tj. z naruszeniem art. 484¹ § 2 k.p.c., a pozwany wniósł potem zarzuty od tego nakazu, nie ma mowy o pozbawieniu go możliwości obrony jego praw. Pozwany uzyskał tę możliwość właśnie przez wniesienie zarzutów, w których mógł podnosić i podnosił zarzuty co do naruszeń prawa procesowego oraz przeciwko żądaniu pozwu (por. też wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 2009 r., II CSK 153/09, nie publ.). Wobec tego wskazany zarzut jest niezasadny.

Nie oznacza to, że naruszenie art. 484¹ § 2 k.p.c. pozostaje bez skutków. W razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty sąd powinien - wydając w tym zakresie odpowiednie postanowienie - rozpoznawać dalej sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 13 § 1 zd. 1 i 2 k.p.c.; por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 23). To pominięcie wywołuje skutki od chwili wydania wspomnianego postanowienia, jednak nie obejmuje tych przepisów postępowania nakazowego, których stosowanie wynika z wcześniejszego wydania nakazu zapłaty i wniesienia zarzutów (art. 492, 492¹, art. 493 § 1 i 2, 494, 495 § 1, 496, 497 k.p.c.). Zaniechanie przez sąd rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów postępowania nakazowego może skutkować uchybieniami procesowymi wynikającymi z zastosowania tych przepisów albo niezastosowania przepisów

innego właściwego postępowania odrębnego bądź przepisów ogólnych o procesie. Nie jest wykluczone, że uchybienia te mogą mieć wpływ na wynik sprawy, a w konsekwencji stanowić podstawę zarzutów apelacyjnych, oraz - pośrednio, bo w powiązaniu z zarzutem naruszenia przepisów postępowania apelacyjnego – skargi kasacyjnej. Pozwany nie konstruował jednak swoich zarzutów kasacyjnych w ten sposób, gdyż w kontekście uchybienia polegającego na wydaniu nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym bez wniosku powoda powoływał się jedynie na nieuwzględnienie przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania mającej dotyczyć pierwszej instancji.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia art. 479¹² § 1 i art. 495 § 3 w zw. z art. 485 § 1 pkt 2) i z art. 390 k.p.c., art. 230 w zw. z art. 390 k.p.c. oraz art. 232 zd. 1 w zw. z art. 390 k.p.c. należy wskazać, że przedmiotem zaskarżenia skargą kasacyjną jest orzeczenie sądu drugiej instancji, wobec czego zarzuty procesowe muszą dotyczyć uchybień procesowych tego sądu. Możliwość powoływania w ramach tych zarzutów naruszeń przepisów postępowania przed sądem pierwszej instancji uwarunkowana jest ich powiązaniem ze wskazaniem naruszenia odpowiedniego przepisu postępowania odwoławczego (np. art. 378 § 1 lub art. 382 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CKN 584/99, nie publ.), z wyjątkiem sytuacji, w której przepis postępowania przed sądem pierwszej instancji miałby być odpowiednio stosowany w drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), gdyż wtedy chodziłoby o naruszenie przepisu postępowania, który przy załatwianiu sprawy stosował sąd drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2008 r., I PK 184/07, nie publ.).

Pozwany formułując wskazane zarzuty tych wymagań nie spełnił. Powołanie art. 390 k.p.c. w związku z przepisami postępowania przed sądem pierwszej instancji jest bezprzedmiotowe, gdyż art. 390 k.p.c. reguluje instytucję przedstawiania Sądowi Najwyższemu zagadnień prawnych do rozstrzygnięcia.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., mającego polegać na nierozpoznaniu podniesionych w apelacji zarzutów co do braku dowodów na fakt wykonania umowy z dnia 16 czerwca 2011 r. i co do znaczenia przypisywanego uznaniu zobowiązania z dnia 10 listopada 2011 r. Pomijając już, że zarzut ten

nie został wyodrębniony wśród innych zarzutów skargi, a jedynie umiejscowiony w jej uzasadnieniu, trzeba podkreślić, że Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odniósł się wprost do oceny znaczenia prawnej notatki z dnia 10 listopada 2011 r., podtrzymując pogląd, że zawiera ona uznanie długu przez pozwanego i stanowi dostateczną podstawę do stwierdzenia długu pozwanego, a także do kwestii, czy umowa z dnia 16 czerwca 2011 r. została wykonana, gdyż – powołując się na dowody przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji – stwierdził wyraźnie, iż nie budzi jego wątpliwości fakt wykonania tej umowy zgodnie z jej postanowieniami.

Nie spełnia kryteriów formułowania zarzutów kasacyjnych ogólnikowy zarzut naruszenia prawa materialnego, mającego polegać na „braku podstawy prawnej do zapłaty”. Pozwany nie wskazał w treści zarzutu, jaki przepis prawa materialnego został naruszony przez Sąd Apelacyjny. Braku tego nie sanuje uboczne powołanie w uzasadnieniu zarzutu naruszenia przepisu art. 354 § 1 k.c. Pozwany nie wskazał, na czym polegało jego naruszenie, ograniczając się do oceny, że zachowanie powoda stanowiło naruszenie zasad współżycia społecznego, tj. zasady uczciwego obrotu i zaufania do kontrahenta, i uzasadniając to jedynie swoją wersją okoliczności sprawy i ich oceny.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.